

Министерство на здравеопазването
на Република България

ПРЕПОРЪКИ ЗА
ЗДРАВΟΣЛОВНО ХРАНЕНЕ
ЗА НАСЕЛЕНИЕТО
НАД 18 ГОДИНИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ЗДРАВΟΣЛОВНОТО ХРАНЕНЕ
Е КЛЮЧ
КЪМ ДОБРО ЗДРАВЕ**

Здравословно е разнообразното, балансирано и редовно хранене. За да сте здрави Вие се нуждаете от пълноценно хранене, което означава, че чрез храната трябва да получавате всички необходими хранителни вещества в достатъчни количества.

Важно условие за осигуряване на пълноценно хранене е разнообразието на храните, тъй като нито един хранителен продукт или група храни не съдържат всички необходими хранителни вещества.

За да бъде Вашето хранене здравословно е необходимо да спазвате всички препоръки, а не само някои от тях.

1.

Консумирайте пълноценна и разнообразна храна. Хранете се редовно и с удоволствие в приятна атмосфера, отделяйте достатъчно време за хранене.

- Включвайте ежедневно в менюто представители на всички основни групи храни:
  1. зърнени храни или картофи;
  2. зеленчуци и плодове;
  3. мляко и млечни продукти;
  4. месо, риба, яйца, бобови храни и ядки.
- Хранете се редовно, 3-5 пъти дневно;
  - не пропускайте закуската;
  - вечеряйте не по-късно от 2-3 часа преди лягане;
  - отделяйте достатъчно време за хранене в приятна атмосфера.

4.

Предпочитайте мляко и млечни продукти с ниско съдържание на мазнини и сол.

- Консумирайте ежедневно по една чаша кисело или прясно мляко (200 мл) и 50 г сирене.
- Избирайте прясно и кисело мляко с ниско съдържание на мазнини (1.5%) или обезмаслено (0.1-0.5%).
- Предпочитайте сирена и извара с намалено и ниско съдържание на мазнини и сол.
- Обезсолявайте солените саламурени сирена, като ги оставяте да престоят известно време във вода.

5.

Избирайте постни меса, замествайте често месото и месните продукти с риба, птиче месо или бобови храни.

- Консумирайте птиче месо без кожа и постни червени меса до 3 пъти седмично (100 грама/порция).
- Отстранявайте видимата мазнина от месото преди готвене.
- Консумирайте риба поне един-два пъти седмично (150-200 грама/порция).
- Консумирайте боб, леща или соя поне два пъти седмично (200-300 грама/порция).
- Приемайте около 30-50 грама ядки дневно.
- Може да консумирате 1 яйце дневно, а лица с повишен холестерол – до половин жълтък на ден.

2.

Консумирайте зърнени храни като важен източник на енергия.

Предпочитайте пълнозърнест хляб и други пълнозърнести продукти.

- Включвайте ежедневно в менюто си хляб, други зърнени храни и/или картофи (300-500 г дневно, количеството зависи от пола и физическата активност).
- Избирайте пълнозърнести продукти – хляб, макаронени изделия, кафяв ориз, царевича, овесени ядки и др.
- Консумирайте картофите варени или печени, избягвайте пържените картофи и чипса.
- Ограничавайте консумацията на тестени храни, които са с високо съдържание на мазнини, сол, захар.

3.

Консумирайте ежедневно над 400 грама разнообразни зеленчуци и плодове, за предпочитане сурови.

- Консумирайте разнообразни зеленчуци и плодове при всяко хранене.
- Консумирайте зеленчуците както сурови, така и в ястия, в сандвичи, като зеленчукови плънки и др.
- Заменяйте туршиите със сурови, замразени зеленчуци или несолени консервирани зеленчуци.
- Избирайте сурови плодове за десерт и подкрепителна закуска, включвайте ги в млечни и други видове десерти. Ограничавайте консумацията на консервирани със захар плодове.
- Избирайте пресни зеленчуци и плодове според сезона.
- Използвайте по-краткотрайни, щадящи кулинарни технологии, като добавяте минимално количество мазнини, сол и захар.

6.

Ограничавайте общо приема на мазнини, особено на животински. при готвене замествайте животинските мазнини с растителни масла.

Консумирайте постни меса и ограничавайте консумацията на колбаси.

- Избирайте нискомаслени мляко и млечни продукти.
- Ограничавайте приема на сладкарски и тестени изделия, богати на мазнини.
- Ограничавайте консумацията на продукти, съдържащи твърди маргарини – бисквити, вафли, сухи пасти и др. Избирайте меки маргарини с ниско съдържание на мазнини (40-25%).
- Добавяйте възможно най-малко количество мазнина при приготвяне на ястия, избягвайте пърженето.
- Предпочитайте растителните мазнини пред животинските, но и тях консумирайте в умерени количества.

ЗДРАВΟΣЛОВНО ХРАНЕНЕ

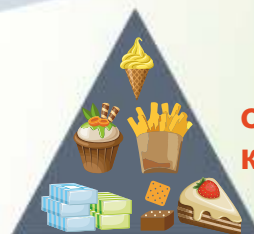
оптимално
50г
на ден
и **200 мл**
на ден

300-500г
на ден

(Количеството
зависи
от пола и
физическата
активност.)

минимум
1,5-2 л на ден

ограничена
консумация

ограничен
прием на:

МАЗНИНИ,
особено на животински.

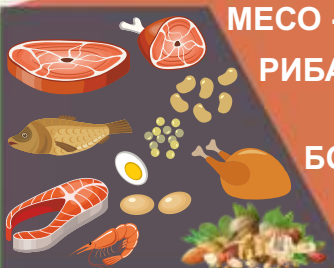

МЕСО - по 100 г порция/ до 3 пъти седмично

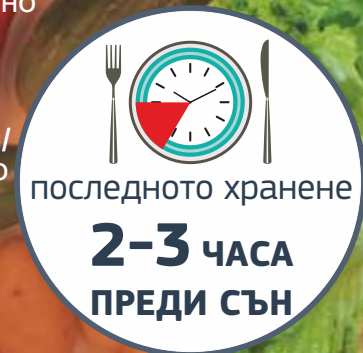
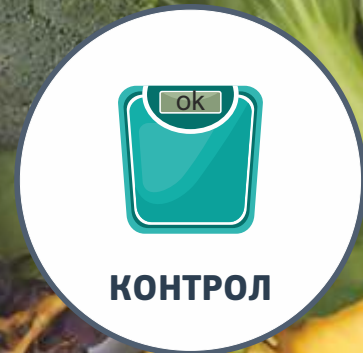
РИБА - по 150-200 г порция/
поне един - два пъти седмично

БОБОВИ ХРАНИ - по 200-300 г порция/
поне два пъти седмично

ЯДКИ - по 50 г на ден

повече от
400 г
на ден

7.

Ограничавайте приема на захар, захарни и сладкарски продукти, избягвайте консумацията на газирани напитки, съдържащи захар.

- Ограничавайте подслаждането със захар на кафе, чай, мляко и др.
- Избягвайте употребата на безалкохолни напитки, съдържащи захар, предпочитайте вода.
- Избягвайте консумацията на захарни и сладкарски изделия.
- Избягвайте честия прием на съдържащи захар храни и напитки между отделните хранения.

10.

Поддържайте здравословно тегло и бъдете физически активни всеки ден.

- Контролирайте редовно теглото си.
- Ако повишите теглото си, намалете количеството на порцията храна, която обичайно консумирате.
- Намалете приема на високоенергийни храни, богати на мазнини, захарни и сладкарски изделия, безалкохолни напитки, съдържащи захар. Замествайте ги с пълнозърнести продукти, плодове и зеленчуци.
- Бъдете физически активни поне 60 минути дневно (напр. бързо ходене).

5,0 г
сол дневно

8.

Ограничете употребата на сол и консумацията на солени храни.

- Избирайте храни с ниско съдържание на сол.
- Ограничавайте консумацията на консервирани храни, колбаси, солена риба, туршии.
  - Пригответе храната с малко сол, избягвайте да солите допълнително храната на масата.
  - Вместо със сол овкусявайте храната с растителни подправки и овкусители като лимонен сок и оцет.

11.

Приемайте ежедневно достатъчно вода.

- Пийте всеки ден поне 6-8 чаши вода (1,5-2 л) – това количество включва и течности като чай и др.
- Приемайте вода редовно през целия ден.
- Пийте повече вода при високи температури на околната среда и при усилена физическа дейност.
- Предпочитайте чешмяна или минерална вода пред безалкохолни напитки и плодови сокове, съдържащи захар или други подсладителни.

9.

Ако консумирате алкохолни напитки, приемайте ги в умерени количества.

- Съветът е да не се консумира алкохол, но ако пиете – дневният прием не трябва да надвишава умерено количество
  - **1 бира;**
  - **1 чаша вино;**
  - **50 мл** концентрирана алкохолна напитка.
- Консумирайте алкохолните напитки бавно, заедно с храна, предпочитайте нискоалкохолни напитки.

12.

Пригответе и съхранявайте храната по начин, осигуряващ нейното качество и безопасност.

- Избягвайте контакт на сурови и готови за консумация храни при тяхната обработка и съхранение.
- Не размразявайте месо и риба на стайна температура, а в хладилник или микровълнова фурна.
- Топлинната обработка на животинските продукти (месо, птици, риба, яйца) трябва да е с достатъчна продължителност.
- Спазвайте указанията за съхраняване на храните, посочени на етикета.
- Не консумирайте храна извън срока на годност, отбелязан на етикета на продукта.

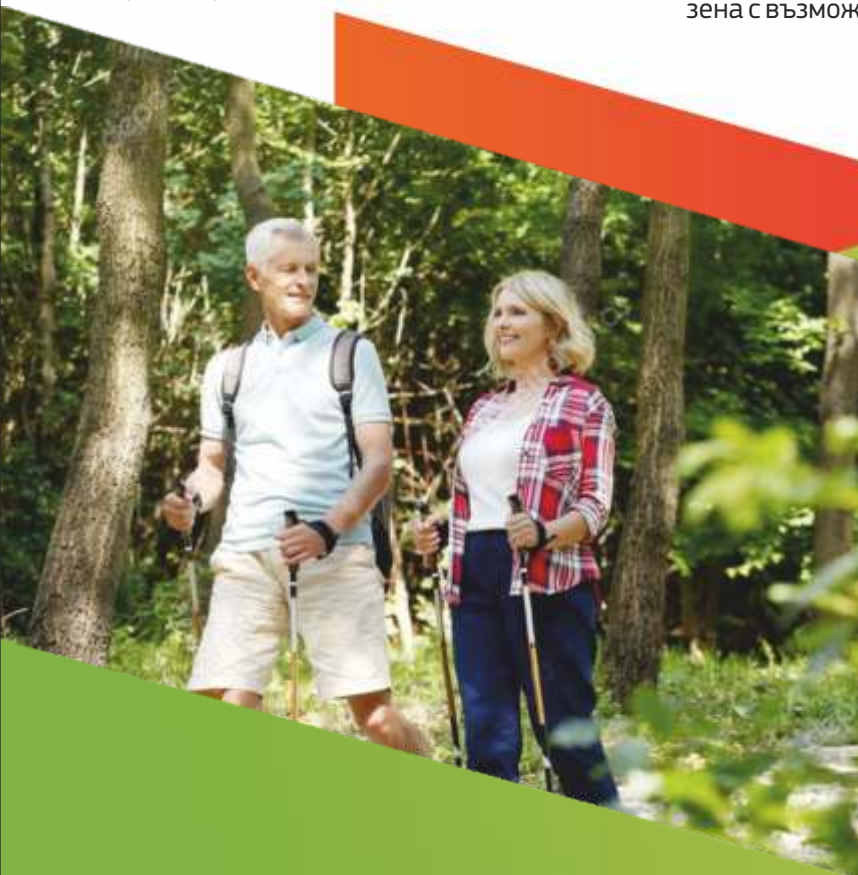
**ПРЕПОРЪКИ НА СВЕТОВНАТА ЗДРАВНА ОРГАНИЗАЦИЯ (СЗО)
ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ФИЗИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ
НА НАСЕЛЕНИЕТО НАД 18 ГОДИНИ**

**ЛИЦА НА 18-64 Г.
И ЗДРАВИ ЛИЦА НАД 65 ГОДИНИ**

- Умерена физическа активност, не по-малко от **150 минути** седмично и интензивна физическа активност, не по-малко от **75 минути** седмично.
- Всяка серия от упражнения следва да бъде с продължителност не по-малка от **10 минути**. Физическата активност за мускулна сила и издръжливост, трябва да се практикува от **2 до 3 пъти** седмично.

**ЛИЦА НАД 65 ГОДИНИ
С УВРЕЖДЕНИЯ И ЗАБОЛЯВАНИЯ**

- Лицата от тази възрастова група с ограничена подвижност трябва да включат упражнения за подобряване равновесието и координацията на движенията, както и такива за подобряване на стойката през 3 и повече дни седмично.
- При наличие на хронични заболявания е необходимо прилагането на индивидуална програма за физическа активност, съобразена с възможностите им.

ИЗДАВА:
МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ПО ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И АНАЛИЗИ

В РАМКИТЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА
ХРОНИЧНИТЕ НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ 2014-2020